

NACIONALINĖ MOKYKLŲ VERTINIMO AGENTŪRA

Biudžetinė įstaiga, Geležinio Vilko g. 12, LT-03163 Vilnius,
tel. (8 5) 271 1601, faks. (8 5) 271 1602, el. p. info@nmva.smm.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 300529070.

Lietuvos Respublikos
švietimo, mokslo ir sporto ministerijai

2019-04-12 Nr. SD-410
Į 2019-04-05

DĖL PAAIŠKINIMO PATEIKIMO

Pateikiame paaiškinimus dėl Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos Vidaus audito skyriaus (toliau – audito vykdytojai, SM VAS) 2019 m. kovo 22 d. pažymoje Nr. VA-6 „Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos ir jai pavaldžių 17 institucijų galimos korupcijos tikimybės viešuosiuose pirkimuose vidaus auditas“ (toliau – audito pažyma) Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros (toliau – NMVA, Agentūra) atžvilgiu įvardytų pastebėjimų, išvadų, vertinimų.

1. Dėl pirkimų planavimo (audito pažymos 6 psl.)

Audito pažymos skyriuje "Netinkamas pirkimų planavimas" NMVA atžvilgiu nurodytas vienintelis teiginys, kad NMVA į pirkimų planą neįtraukė mažos vertės pirkimų pagal VPĮ 25 str. 2 d. nuostatas. Audito pažymoje nepateikta jokių argumentų, kodėl ši informacija buvo pažymėta ir kokiais motyvais ji konstatuota negatyviame kontekste. Audito atlikimo metu NMVA pateikė išsamius paaiškinimus, kad pagal VPĮ 25 str. 2 d. perkančiosioms organizacijoms šio įstatymo 26 str. reikalavimas dėl mažos vertės pirkimų planų sudarymo ir viešinimo taps privalomas tik nuo 2020 metų.

NMVA susiklosčiusi praktika ir ji reglamentuota, kad visi NMVA struktūriniai padaliniai planuoja metų veiklas ir atlikę pirminį rinkos tyrimą numato šioms veikloms reikalingas lėšas, jas derina su NMVA vyriausiojo finansininku, direktoriumi ir (ar) jo pavaduotoju bei planuoja ir pateikia informaciją apie padalinių planuojamus viešuosius pirkimus. Iš Agentūros struktūrinių padalinių gauta informacija apie planuojamus mažos vertės pirkimus panaudojama numatomų pirkimo verčių skaičiavimui ir pirkimų būdams nustatyti. Audito metu nenustatyti verčių skaičiavimo ir pirkimų būdo nustatymo pažeidimai.

Taigi teisės aktais nenustatyta pareiga planuoti mažos vertės pirkimus, informacijos apie NMVA pateikimas neigiamu aspektu pavadintame audito pažymos skyriuje tendencingai klaidina audito pažymos adresatus.

2. Dėl darbuotojų paslaugų teikimo (audito pažymos 14 psl.)

Nacionalinėje mokyklų vertinimo agentūroje rizika dėl tiesioginių funkcijų vykdymo ir dvigubo apmokėjimo už tą patį darbą buvo suvaldyta – nėra darbuotojų darbo funkcija vykdyti išorinius mokyklų vertinimus, darbuotojai į mokyklų vertinimus vyko ne darbo metu (atostogų metu arba pakeitus darbo laiko režimą). Agentūros darbuotojai yra pateikę prašymus nušalinti juos nuo klausimų dėl vertinimo ataskaitos, vertinimo metu surinktos medžiagos priėmimo svarstymo išorinio vertinimo paslaugų priėmimo metu. Taip siekta užtikrinti nešališkumo principo laikymąsi. Minimi dokumentai yra NMVA. Atkreipiamo dėmesį, kad audito vykdytojai nesigilino į tai

plačiau, o NMVA negalėjo pateikti šios informacijos iki konstatavimo audito pažymoje, nes atitinkamų paaiškinimų audito vykdytojai iš NMVA neprašė.

Pažymėtina, kad visi pažymoje nurodyti NMVA darbuotojai nėra valstybės tarnautojai, todėl jiems netaikomas Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 17 str. 1 d. 5 p. draudimas gauti iš darbovietės kitų pajamų negu darbo užmokestis. Be to, visi šie darbuotojai prieš tapdami Agentūros darbuotojais buvo atestuoti vertintojai, 2015 m. turėjo galimybę dalyvauti viešajame pirkime, vykdomame atviro konkurso būdu, ir pateikti jam savo pasiūlymus vienodomis sąlygomis, kaip ir visi kiti atestuoti vertintojai. VPĮ nustato, kad atliekant pirkimą atviro konkurso būdu, pasiūlymą gali pateikti kiekvienas suinteresuotas tiekėjas, todėl pirkimo vykdytojas pagal 2015 m. galiojusį teisinį reglamentavimą negalėjo uždrausti daliai atestuotų vertintojų, kurie buvo NMVA darbuotojais, dalyvauti viešajame pirkime arba atmesti jų pasiūlymus.

Paslaugų sutartys su darbuotojais buvo sudarytos vadovaujantis 2015 m. skelbto Bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo paslaugų pirkimo (tarptautinės vertės atviro konkurso) metu sudarytomis preliminariosiomis sutartimis ir buvo vykdomos pagal iki 2017 m. birželio 30 d. galiojusias Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas. Audito vykdytojai turėjo žinoti, kad Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 pakeitimo įstatymo 4 str. 8 dalimi nustatyta, kad iki 2017 m. birželio 30 d. sudarytų preliminarinių sutarčių ir pirkimo sutarčių vykdymas tęsiamas taikant šio įstatymo 1 straipsnyje išdėstyto Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nustatytas išlygas. Preliminarinių sutarčių nutraukimą ir (ar) keitimą sąlygojančių išlygų VPĮ pakeitimo įstatyme nėra.

Pažymėtina, kad Agentūra žino, jog tik nuo 2017 m. birželio 30 d. įsigaliojusio VPĮ 46 str. 4 d. 2 p. nustatė perkančiosios organizacijos galimybę pašalinti iš pirkimo procedūros tiekėją, jeigu tiekėjas pirkimo metu pateko į interesų konflikto situaciją, kaip apibrėžta šio įstatymo 21 str., ir tik jeigu atitinkamos padėties negalima ištaisyti. Laikoma, kad atitinkamos padėties dėl interesų konflikto negalima ištaisyti, jeigu į interesų konfliktą patekę asmenys nulėmė viešojo pirkimo komisijos ar perkančiosios organizacijos sprendimus ir šių sprendimų pakeitimas prieštarautų šio įstatymo nuostatoms. Pagal VPĮ 21 str. 1 d. pirkimuose kylantiems interesų konfliktams priskiriami atvejai, kai perkančiosios organizacijos ar pagalbinės pirkimų veiklos paslaugų teikėjo darbuotojai, viešojo pirkimo komisijos nariai ar ekspertai, stebėtojai, dalyvaujantys pirkimo procedūroje ar galintys daryti įtaką jos rezultatams, turi tiesioginį ar netiesioginį finansinį, ekonominį ar kitokio pobūdžio asmeninį suinteresuotumą, galintį pakenkti jų nešališkumui ir nepriklausomumui pirkimo metu.

Tačiau esamu atveju NMVA darbuotojai – vertintojai neturėjo jokios įtakos viešojo pirkimo rezultatams juos pasirinkant ir neturėjo jokio pranašumo prieš kitus išorės vertintojus, kurie nebuvo NMVA darbuotojais, kadangi:

- 1) išorinio vertinimo paslaugų teikimo tvarką ir apimtis reglamentuoja Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. ISAK-587 patvirtintas Mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, veiklos išorinio vertinimo organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašas, kuris yra vienodas visiems išorės vertintojams ir jokių privilegijų NMVA darbuotojams nenustato, apmokėjimas už paslaugas visiems identiškas;

- 2) viešajame pirkime galėjo nevaržomai dalyvauti ir jį laimėti visi atestuoti vertintojai, kurių sąrašas viešai skelbiamas NMVA interneto svetainėje ir jų bendras skaičius buvo beveik 250, pateikdami minimalius pirkimo sąlygų reikalavimus atitinkančius pasiūlymus. Buvo stengiamasi, kad pirkimo sąlygos būtų kuo labiau supaprastintos ir pirkimą laimėtų bei preliminarįsias sutartis sudarytų kuo didesnis vertintojų skaičius, nes vertintojų, galinčių palikti tiesioginį savo darbą ir vykti į mokyklų vertinimus, trūksta.

Vertintojų komandos 2016–2018 m. buvo sudaromos vadovaujantis Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros direktoriaus įsakymais patvirtintais kriterijais, kiekvieną kartą formuojant komandas buvo remiamasi lokalizacijos, įvairovės, nešališkumo, kontekstualumo principais. Kartais, vertintojams atsisakant vykti į išorinį vertinimą, susiklostydavo labai sudėtinga vertintojų trūkumo situacija, neišvengiamai reikėdavo į vertinimus pasitelkti ir NMVA darbuotojus, turinčius išorinio vertinimo (vertintojo ir/ar vadovaujančiojo vertintojo) patirties. Formuojant komandas pirmenybė buvo teikiama išoriniams vertintojams, o ne NMVA darbuotojams (yra sukaupiti tai iliustruojantys vertintojų el. laišakai ir kt. dokumentai).

2018 m. vykusio tarptautinio šios paslaugos pirkimo metu su administravimo įgaliojimus turinčiais NMVA darbuotojais preliminarios paslaugų teikimo sutartys nesudarytos, nes šie darbuotojai, atsižvelgę į pasikeitusį viešųjų pirkimų teisinį reglamentavimą ir Viešųjų pirkimų tarnybos išaiškinimą, pasiūlymų nepateikė arba neatvyko sudaryti preliminarios paslaugų sutarties.

Taigi, audito pažymoje pateikiama informacija ir išvada apie NMVA darbuotojų paslaugų teikimą neįsigilinus į nustatytą teisinį reglamentavimą ir realią situaciją, todėl yra klaidinanti adresatus ir tendencinga.

3. Dėl viešųjų pirkimų (audito pažymos 33, 46 psl.)

Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra nepatenka į Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2003 m. vasario 21 d. įsakymu Nr. 4-72 patvirtintą Centrinį valstybinio administravimo subjektų sistemai priklausančių perkančiųjų organizacijų sąrašą, todėl jai taikoma didesnė tarptautinio pirkimo vertės riba, nei klaidingai nurodoma audito pažymoje (150 tūkst. Eur).

Audito pažymoje analizuojamu laikotarpiu nuo 2014 m. lapkričio 24 d. sudarytos sutarties su pratęsima iki 2017 m. kovo 31 d. buvo įsigytos paslaugos už 30 tūkst. eurų, tokiu būdu neviršijant tarptautinio pirkimo vertės, kuri nuo 2014 m. sausio 1 d. buvo 207 tūkst. Eur, o nuo 2016 m. sausio 1 d. buvo 209 tūkst. Eur (*tarptautinio pirkimo vertės ribos keičiamos kas du metus ir skelbiamos tinklalapyje <https://pirkimai.eviesieji.pirkimai.lt/>*).

Kadangi pirkimas neviršijo tarptautinio pirkimo vertės ribos, todėl jis buvo supaprastintas ir vykdytas pagal NMVA nustatytas supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklės apklausos būdu ir pagal iki 2017 m. birželio 30 d. galiojusio Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 92 str. 3 d. 6 punktą, nustatantį, kad paslaugos perkamos neskelbiant apie pirkimą, kai *dėl techninių priežasčių, meninio kūrinio sukūrimo arba įsigijimo ar dėl objektyvių aplinkybių, patentų, kitų intelektinės nuosavybės teisių ar kitų išimtinių teisių apsaugos tik konkretus tiekėjas gali patiekti reikalingas prekes, pateikti paslaugas ar atlikti darbus ir kai nėra jokios kitos alternatyvos*.

NMVA 2019 m. kovo 7 d. raštu Nr. SD-247 pateikė audito vykdytojams dokumentus apie tai visus įvykdytus mokėjimus, išsamius rašytinius paaiškinimus, kad pirkimai ...
... dėl naudojimosi www.iqesonline.lt įrankiais buvo vykdyti dėl objektyvių aplinkybių ir intelektinės nuosavybės teisių apsaugos. Dėl šių NMVA paaiškinimų pastabų pažymoje nenurodyta. Paslaugos skirtos užtikrinti veiksmingą visų Lietuvos mokyklų veiklos įsivertinimo procesų gerinimą ir spartinimą, efektyvų įsivertinimo duomenų apdorojimą ir jų interpretavimą bei, remiantis įsivertinimo duomenimis, mokyklos veiklos tobulinimą, naudojantis toje pačioje IQES sistemoje esančiais tobulinimo instrumentais: metodais, strategijomis, gerosios praktikos pavyzdžiais.

Paslaugos iš ... buvo teikiamos nenutrūkstamai ir buvo perkamos, mokant vienodo dydžio mėnesinį mokestį, už suteiktas paslaugas atsiskaitant kas ketvirtį. NMVA atsiskaitydavo už tinkamai suteiktas paslaugas, nepermokėdama, todėl pažymoje nurodytas trūkumas dėl 2017 m. balandžio mėn. gautų paslaugų apmokėjimo neturėjo įtakos, nes paslaugos iš

tikrųjų buvo faktiškai suteiktos, jų teikimas buvo nenutrūkstamas po 2017 m. kovo 31 d. ir už juos buvo apmokėta, taikant to paties vienodo dydžio mėnesinį mokestį. Šiuo metu nurodytas trūkumas ištaisytas, nes sudaryta ir vykdoma nauja visus Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimus atitinkanti sutartis.

Taigi, audito pažyma klaidinanti, jokios korupcijos ar korupcijos galimybės perkant ir Lietuvos mokykloms sudarant galimybę naudotis IQESonline paslauga nenustatyta ir nėra. Audito vykdytojai neįsigilino į jiems pateiktą išsamią informaciją, pateikė ministrams klaidinančią ir tendencingą informaciją ir išvadą.

4. Dėl sutarties su UAB „

“ (audito pažymos 46 psl.)

Viešieji pirkimai vykdyti įgyvendinant Švietimo ir mokslo ministerijos pavedimą, suformuluotą švietimo ir mokslo ministro 2018 m. balandžio 4 d. įsakymu Nr. V-338 „Dėl lėšų skyrimo Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centrui, Nacionalinei mokyklų vertinimo agentūrai, Lietuvos vaikų ir jaunimo centrui, Ugdymo plėtotės centrui, Švietimo informacinių technologijų centrui, Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centrui ir Lietuvos aklųjų ir silpnaregių ugdymo centrui“. Siekiant sukurti mokyklų mikroklimato būklės vertinimo metodiką ir įvykdyti mokyklų mikroklimato būklės tyrimą Nacionalinei mokyklų vertinimo agentūrai skirta 25.000 eurų.

Planuotas įgyti produktas yra unikalus, neturi identiškų analogų švietimo rinkoje. Tai liudija ir faktas, kad paskelbus viešąjį pirkimą, jos teikimo galimybę susidomėjo tik vienas potencialus tiekėjas, nors pirkimo sąlygose nustatyti kvalifikaciniai reikalavimai nebuvo aukšti. Be to, pirkimo vykdymą reikėjo organizuoti ypatinga skuba, nes buvo nustatytas gana trumpas paslaugos įgijimo ir suteikimo laikotarpis, nes skirtų, bet nepanaudotų lėšų likutį į valstybės biudžetą reikėjo grąžinti iki 2018 m. gruodžio 15 d.. Sutartis dėl paslaugos teikimo su viešąjį pirkimą laimėjusia UAB „;“ (toliau – paslaugos teikėjas) sudaryta tik 2018 m. liepos 11 d.

NMVA direktoriaus sudaryta komisija 2018 m. gruodžio 13 d. posėdyje nustatė, kad paslaugos teikėjas iki galo neįvykdė sutartinių įsipareigojimų sutartyje nustatytais terminais. Komisija pasiūlė, jos manymu, pačią optimaliausią išeitį, kuri galėtų tenkinti abi šalis ir leistų įgyvendinti pagrindinį tikslą, dėl kurio buvo susitarta – turėti kokybišką „Mokyklų mikroklimato būklės vertinimo metodiką“ ir „Mokyklų mikroklimato būklės vertinimą“.

NMVA griežtai kontroliavo pirkimo sutarties įvykdymo kokybę, todėl iš paslaugos teikėjo nepriėmė iki galo tinkamai neatlikto paslaugų rezultato, o taikė sutarties neįvykdymo pasekmes, reglamentuotas Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.209 str. 1 d. ir 6.217 str. 3 d., t.y. nustatė paslaugos teikėjui papildomą terminą likusiems Sutartyje nurodytiems įsipareigojimams įvykdyti, su sąlyga, kad paslaugos teikėjas pateiks likusių sutartinių įsipareigojimų įvykdymo užtikrinimą – 10.000 eurų užstatą (tai sudaro 46 proc. sandorio kainos).

Pažymoje kaip trūkumas nurodoma tai, kad nebuvo nustatytas delspinigių skaičiavimas. Reikalavimas dėl delspinigių mokėjimo šiuo atveju būtų neproporcingas ir neefektyvus, nes NMVA jau nustatė paslaugos teikėjui didelės vertės užstatą, kaip pakankamai atgrasančią priemonę nuo pakartotinio sutartinių įsipareigojimų pažeidimo, be to, lėšų įšaldymas užstato forma ir delspinigių taikymas gali būti laikomas nepagrįstu antros nuobaudos skyrimu už tą patį sutarties sąlygų pažeidimą.

Pažymėtina, kad delspinigių funkcija yra ne pasipelnyti iš tiekėjo, o užtikrinti pirkimo sutarties įvykdymą. Esamu atveju, NMVA pasirinko efektyvesnį ir griežtesnį pirkimo sutarties įvykdymo užtikrinimo būdą – tai net 10.000 Eur vertės tiekėjo sumokėtas užstatas. Pagal NMVA

nustatytas sąlygas, su kuriomis sutiko tiekėjas, jeigu tiekėjas neįvykdytų prievolės per papildomai nustatytą terminą, tai netektų viso sumokėto užstato bei papildomai atlygintų visus NMVA nuostolius, kurių nepadengtų užstato suma. Taigi, NMVA visiškai užtikrino viešąjį interesą dėl reikiamų paslaugų įsigijimo ir(ar) galimų kilti nuostolių kompensavimo, nustatydama tiekėjui didelius suvaržymus, skatinančius jį tinkamai, kokybiškai ir iki galo suteikti nupirktas paslaugas. Be to, pažymėtina, kad delpinigių skaičiavimas galėtų iššaukti papildomus nereikalingus teisinius ginčus su paslaugos teikėju, kol sutartis dar yra vykdoma, todėl NMVA koncentravosi, pirmiausia, į kokybišką paslaugų rezultato gavimą, o ne nuobaudų taikymą, kuris paslaugų teikimo procesui galėtų turėti nepageidaujamų pasekmių.

Susitarimu nustatytas naujas galutinis paslaugos teikimo terminas – 2019 metų balandžio 30 d., po kurio bus galutinai vertinama, ar tiekėjas tinkamai atliko visas paslaugas per papildomai nustatytą terminą, ir ar yra pagrindas taikyti paslaugos teikėjui papildomas netesybas. Be to, auditorių siūlomas delpinigių skaičiavimas iki naujos įvardytos paslaugų atlikimo datos būtų sudarę tik 644 eurus (tai tik 3 proc. sandorio kainos).

Taigi, audito pažymoje pateikiamas ir siūlomas pažeistų teisių gynimo būdas yra neefektyvus ir mažai veiksmingas, o atsižvelgusi į visą besibaigiančių finansinių metų kontekstą NMVA pasirinko žymiai efektyvesnį paslaugų kokybės užtikrinimo būdą.

Kaip matyti iš pateiktų paaiškinimų, nei vienas audito pažymoje įvardytas pažeidimas ir (ar) pastaba neatitinka tikrovės, faktai interpretuojami laisvai siekiant suteikti jiems galimos korupcijos įspūdį, taigi tendencingai. Be to, neaišku ar auditas jau baigtas ar dar ne. Viešai pateikta audito pažyma ir joje įvardyti faktai, išvados ir kaltinimai, leidžia traktuoti šią pažymą kaip SM VAS atlikto audito galutinę ataskaitą. Vidaus audito atlikimą reglamentuojantys teisės aktai nustato reikalavimus, kad atlikus auditą, audito rezultatai pateikiami audituojamo subjekto vadovui, kuris per 5 darbo dienas turi susipažinti su jam pateiktu vidaus audito ataskaitos projektu ir gali pateikti dėl jo atsiliepimą. Tokia galimybė NMVA nebuvo sudaryta.

Susisiekiimo ministro viešas audito rezultatų paskelbimas ir aptarimas iki su audito išvadomis susipažįstant audituojamiems subjektams politizuoja procesą ir grubiai pažeidžia Europos tinkamo administravimo elgesio kodekso <https://www.ombudsman.europa.eu/lt/publication/lt/3510> 20 straipsnio nuostatas, nustatančias, kad valdininkas turi užtikrinti, kad suinteresuotam asmeniui ar asmenims bus raštiškai pranešta apie sprendimus, galėjusius paveikti jų teises ir interesus, vos sprendimus priėmus. Valdininkas negali pavišinti sprendimo kitiems šaltiniams, kol suinteresuotas asmuo ar asmenys nebuvo informuoti.

Audito pažyma baigta 2019 m. kovo 22 d. Viešai pateikta 2019 m. balandžio 3 d. NMVA ją gavo tik 2019 m. balandžio 5 d. Todėl galima teigti, kad SM VAS turėjo laiko ir galėjo su pažyma supažindinti audituojamus subjektus anksčiau nei ji viešai buvo aptarta. Tai būtų leidę išvengti netikslios, klaidinančios informacijos ir faktų pateikimo. *Todėl darytina prielaida, kad šiuo auditu, jo rezultatų paskelbimo laiku ir forma buvo siekta ne tobulinti audituojamų subjektų veiklą, o galimai politinių ir piarinių tikslų.*

Direktorius

Vidmantas Jurgaitis